

[Начало](#) > ... > [Съдебни Процедури](#) > [Граждански Дела](#) > [Събиране На Доказателства](#) > [Italy](#)

Събиране на доказателства

Съдържание,
предоставено от

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Тежест на доказване

1.1 Какви са правилата във връзка с тежестта на доказване?

Принципите, с които се урежда тежестта на доказване, са залегнали в член 2697 от Гражданския кодекс, който гласи следното: „Лицето, което желае да предяви свое право по съдебен ред, трябва да докаже фактите, на които основава претенцията си. Лицето, което се позовава на неистинността на тези факти или на това, че въпросното право е изменено или погасено, трябва да докаже фактите, на които основава възражението си.“.

Поради това, като цяло, всеки, който иска да се възползва от конкретно правно действие, трябва да докаже фактите, на които основава претенцията си. Например ищец, който иска дължимо плащане по договор, трябва да докаже съществуването, валидността и изтичането на сроковете на договора. Ответникът, който не желае да извърши плащането, трябва да докаже изложените в насрещния му иск факти, свързани с промяна, изключване или погасяване, като например вече извършено плащане, освобождаване от дълг или по-голям дълг, по отношение на който той е ищец.

Ако ищецът не успее да докаже фактите, на които основава претенцията си, исквата молба се отхвърля, независимо от това дали ответникът е представил подкрепящи доказателства или доводи в своя защита. Същото правило се прилага и по отношение на ответник, който на свой ред предявява насрещен иск срещу ищеца (*domanda riconvenzionale*).

Съгласно член 2698 от Гражданския кодекс всяко споразумение, което има за цел прехвърляне или изменение на тежестта на доказване по отношение на неотменимо право или значително затруднява упражняването на правата на една от страните, е нищожно.

Представянето на недостатъчни доказателства утежнява положението на съответната страна — била тя ищеца или ответника — която трябва да докаже съответните факти или възражения, тъй като се приема, че представянето на недостатъчни доказателства е равносилно на липсата на доказателства.

1.2 Съществуват ли правила, които освобождават някои факти от необходимостта да бъдат доказвани? В кои случаи? Възможно ли е да се обори определена правна презумпция чрез представяне на доказателства?

Принципът на тежестта на доказване не се прилага към следните случаи:

- когато съществува презумпция, т.е. когато законът определя доказателствената стойност на определени факти или допуска съдът да направи заключение за наличието на неизвестен факт въз основа на установен факт (член 2727 от Гражданския кодекс).

Презумпциите се делят на:

— законови презумпции: тези, които са установени от закона, които могат да бъдат оборими (*iuris tantum*), което означава, че тези презумпции могат да бъдат опровергани въз основа на доказателства, които са в противен смисъл, и необорими (*iuris et de iure*), т.е. презумпции, които не могат да бъдат опровергани чрез представяне на доказателства в противен смисъл пред съда;

— обикновени презумпции: за които съдът се опира на собствената си преценка, съгласно която приема само сериозни, точни и последователни презумпции. Освен това не се допуска прилагане на обикновени презумпции по отношение на факти, които законът не допуска да бъдат доказвани въз основа на свидетелски показания (член 2729 от Гражданския кодекс);

- общоизвестни факти (*fatti notori*), т.е. факти, които са общоизвестни по времето и на мястото на постановяване на съдебното решение и не могат да бъдат оспорени (член 115 от Гражданския процесуален кодекс);
- неоспорени или признати факти, т.е. факти, които се твърдят и от двете страни или са признати (включително мълчаливо) от страната, която може да има интерес да ги оспори, при условие че страните се явят в съда (член 115, алинея 1 от ГПК).

1.3 До каква степен съдът трябва да е убеден в даден факт, за да го използва за обосноваване на решението си?

Решението на съда да приеме дадена претенция или възражения срещу нея трябва да се основава само върху факти, които са напълно доказани, пряко или въз основа на презумпция. При граждански дела, въз основа на представените в съда доказателства, съдът трябва да приеме, че даден факт е вероятен, отколкото да приеме това в противен смисъл.

Решението на съда не може да се основава на недоказани факти, дори когато тези факти са реалистични (член 115, алинея 1 от Гражданския процесуален кодекс).

2 Събиране на доказателства

2.1 За събирането на доказателства винаги ли е необходимо искане от страна по делото или в някои случаи съдията може да събере доказателства по собствена инициатива?

В италианската правна система събирането на доказателства се ръководи от принципа, че обхватът на производството се определя от страните (диспозитивно начало) (*principio dispositivo*), предвиден в член 115, алинея 1 от Гражданския процесуален кодекс, съгласно който „с изключение на предвидените в закона ситуации“ съдът основава решението си върху представените от страните доказателства.

Съществуват обаче изключения от това правило, които са предвидени в следните разпоредби на Гражданския процесуален кодекс:

- член 117: допуска неформален разпит на страните;
- член 118: допуска да бъде назначено освидетелстване на лица и оглед на вещи;
- членове 61 и 191: дават на съда възможност да възложи извършването на експертиза;
- член 257: позволява на съда да призове служебно свидетел, който е посочен от друг свидетел по делото;
- член 281, буква б): допуска общият съд (*tribunale*), заседаващ в състав от един съдия, да разпорежи служебно събирането на свидетелски показания, когато в изложението от страните на фактите по делото се споменават лица, които вероятно са запознати с фактите.

В областта на трудовите спорове с Кодекса на съдията се предоставят повече правомощия, по-специално в:

- Член 420: предвижда, че съдът може да разпитва свободно страните по време на заседанието по делото;
- Член 421: предвижда, че съдът може по всяко време и по свой почин да разпорежи допускане на всякакъв вид доказателства, с изключение на „решаваща клетва“ (*giuramento decisorio*), дори такива, които са извън кръга на допустимите доказателства съгласно Гражданския кодекс. Това правомощие не може да бъде упражнено за доказване на факти, които не са представени от

страните в предвидения от закона срок. В случай, че се допуснат служебни доказателства, страните имат право да представят доказателства в противен смисъл.

За дела с участието на лица, малолетни или непълнолетни лица и семейства в член 473, буква а), алинея 2 се предвижда, че съдът може да разпорежи доказателства, които са извън кръга на допустимите доказателства съгласно Гражданския кодекс, в съответствие с принципа на състезателност и правото на представяне на доказателства в противен смисъл. Съдът може да разпорежи разследване на имущество, включително чрез полицията.

2.2 Какво следва, след като събирането на доказателства по искане на страна по делото бъде допуснато?

Ако едната страна поиска да се докажат фактите, другата страна има право да поиска доказателства в противен смисъл, при условие че претенциите са предявени в рамките на законоустановените срокове. Съдът следва да уважи и двете искания, ако има основания да приеме, че посочените от страните факти имат отношение към предмета на делото.

Ако съдът допусне доказателствата, след това той ги събира.

След събирането на доказателствата по делото съдът обявява делото за решаване.

2.3 В кои случаи съдът може да отхвърли искане на страна по делото за събиране на доказателства?

Съдът ще отхвърли искане за събиране на доказателства, когато доказателствата, предмет на искането, не са релевантни или са недопустими по закон (например, ако по отношение на договор, който по закон се изисква само в писмена форма, се предяви претенцията, основаваща се само на свидетелски показания), или когато фактите, за които се отнася искането, нямат отношение към делото (например свидетелски показания относно факт, който няма отношение към предмета на спора). Съдът може да изключи и убедителни доказателства за факти, които вече са доказани в достатъчна степен.

2.4 Какви са различните видове доказателствени средства?

Италианското законодателство разграничава документални и недокументални доказателства.

Документните доказателства включват:

- официални документи (член 2699 и сл. от Гражданския кодекс);
- частни документи (член 2702 и сл. от Гражданския кодекс);
- телеграми (член 2705 и сл. от Гражданския кодекс);
- документи и регистри за разходи на домакинствата (член 2707 от Гражданския кодекс);
- счетоводни документи на предприятия (член 2709 от Гражданския кодекс);
- механично възпроизведени копия (член 2712 от Гражданския кодекс);
- копия на документи и договори (член 2714 и сл. от Гражданския кодекс).

Недокументалните доказателства включват:

- свидетелски показания (член 2721 и сл. от Гражданския кодекс);
- самопризнания (член 2730 и сл. от Гражданския кодекс);
- клетвени декларации (член 2736 и сл. от Гражданския кодекс);
- огледи (член 258 и сл. от Гражданския процесуален кодекс).

Съществуват също протоколи от експертизи, които осигуряват на съда технически познания, с каквито той не разполага.

2.5 Какви са начините за снемане на свидетелски показания и различават ли се те от средствата, използвани за снемане на експертни заключения? Какви са правилата във връзка с представянето на писмени доказателства и експертни заключения/становища на

вещи лица?

Свидетелските показания се допускат от съда (член 245 от Гражданския процесуален кодекс); в разпоредбата на съда се изисква от свидетеля да се яви, за да даде показания, с предупреждението за налагане на принудителни мерки и глоба при неявяване.

Съдът определя мястото, времето и начина на събиране на доказателствата. По искане на заинтересованата страна съдебен изпълнител връчва призовката на свидетеля. Свидетелят прочита обещание да каже истината, след което бива разпитан от съдията — страните нямат право да разпитват пряко свидетелите.

Вещите лица се назначават от съда, който им задава въпроси и ги приканва да се явят по време на съдебното заседание и да представят клетвена декларация. Неотдавна беше въведена възможност вещите лица да изпращат цифрово подписана клетвена декларация, като по този начин се избягва необходимостта да присъстват на съденото заседание (член 193 от Гражданския процесуален кодекс).

Обикновено вещите лица изготвят писмено заключение, но съдът може също така да им разпреди да се явят на съдебното заседание, за да бъдат разпитани (член 195 от Гражданския процесуален кодекс).

Писмените показания стават част от производството, след като бъдат приложени към материалите по делото за съответната страна по време на нейното първо явяване пред съда или по-късно, при спазване на предвидените в закона срокове.

2.6 Има ли доказателствени средства, които се ползват с по-голяма доказателствена сила от други?

В Италия се прави разлика между доказателства, които могат да бъдат свободно оценени от съда, и правни доказателства. Правните доказателства имат предимство пред всяка друга форма на доказателства. Правните доказателства включват официални документи, клетвени декларации и самопризнания.

Официалните документи (член 2699 и сл. от Гражданския кодекс) са документи, изготвени при спазване на съответните формални изисквания от нотариус (*notaio*) или друго длъжностно лице, което е оправомощено да удостовери официалния характер на документите на мястото, където са изготвени. Официалните документи имат пълна доказателствена стойност, освен ако не бъде доказано, че са неверни. Като изключим тази възможност за оспорване, те представляват абсолютно и безусловно доказване на факти, което длъжностното лице удостоверява, че е извършило лично или е извършено в негово присъствие. Съдът обаче трябва да преценява свободно истинността на изявленията, направени от страните в публични документи (т.е. не е възможно с други доказателства да се докаже, че изявлението не е направено, но може да се докаже, че съдържанието му е невярно).

1. Самопризнанието (член 2730 от Гражданския кодекс) е декларация, изготвена от едната страна, с която се удостоверява истинността на факти, които са неблагоприятни за нея и са в полза на другата страна.

Клетва (член 2736 от Гражданския кодекс) е клетвена декларация от страна относно истинността на даден факт. Тя може да бъде предоставена по искане на другата страна с цел да се повлияе на решение или по искане на съда, когато даден факт е само частично доказан или когато икономическата стойност на вещь не може да бъде установена по друг начин. На практика се използва много рядко.

2. Освен това необоримите презумпции (*presunzioni iuris et de iure*) (член 2727 от Гражданския кодекс) са още по-ефективни, тъй като не са допустими насрещни доказателства.

2.7 За доказването на определени факти, задължително ли е използването на определени доказателствени средства?

Законът изисква определени факти да се доказват само с определени видове доказателствени средства, като в някои случаи се изискват само официални документи, а в други — писмени доказателства, които могат да бъдат официални или частни.

2.8 По закон свидетелите длъжни ли са да дадат показания?

Свидетелите са задължени да свидетелстват, като в случай на отказ, даване на неверни показания или укриване на доказателства са налице наказателноправни последици (член 372 от Наказателния кодекс), освен ако законът не предвижда друго. Някои лица са освободени от даването на показания и имат възможност да се въздържат от това да го правят.

2.9 В кои случаи те могат да откажат да свидетелстват?

В предвидените в Наказателно-процесуалния кодекс случаи, към които Гражданският процесуален кодекс препраща: това обхваща лица, които могат да откажат да дадат показания, защото са обвързани с професионална тайна, служебна тайна или държавна тайна.

2.10 Може ли лице, което откаже да свидетелства, да бъде санкционирано или принудено да даде показания?

Съгласно член 256 от Гражданския процесуален кодекс свидетел, който се е явил пред съда, но откаже да свидетелства без основателни причини, или по отношение на който са налице основателни съмнения, че дава неверни показания или затаява информация, се предава от съда на прокуратурата като се изпрати копие от протокола от съдебното заседание.

Освен това, ако свидетелят не се яви, член 255 от Гражданския процесуален кодекс дава право на съда да разпорежи свидетелят да бъде принудително доведен в съда от полицията и да наложи глоба.

2.11 Има ли категории лица, от които не може да бъдат снети показания?

Лица, които са лично заинтересовани от фактите по делото, не могат да дават показания, дори и да не са участвали официално в производството като страна (член 246 от Гражданския процесуален кодекс).

2.12 Каква е ролята на съдията и страните при разпита на свидетел? При какви обстоятелства свидетел може да бъде разпитан чрез използването на видеоконферентна връзка или други технически средства?

Съдията разпитва свидетеля, като му задава преки въпроси относно фактите, които са допуснати като релевантни по делото, както и въпроси относно същите тези факти, които са поискани от адвокатите на страните по време на разпита.

Макар че разпитът на свидетел посредством видеоконферентна връзка не е изрично предвиден в Гражданския процесуален кодекс, този начин на събиране на доказателства не е изключен. В член 202 от Гражданския процесуален кодекс се предвижда, че когато съдия-следователят разпорежи събирането на доказателства, той „определя времето, мястото и средствата за събиране“ на тези доказателства.

Неотдавна в италианското законодателство беше въведена възможността за провеждане на изслушванията при определени условия чрез аудиовизуални връзки от разстояние (член 127, буква а) от Гражданския процесуален кодекс). В италианските граждански производства изслушване чрез аудиовизуални връзки от разстояние може да бъде разпоредено от съдията, когато се изисква само присъствието на защитниците, страните, прокуратурата и помощните членове на съда. Ако обаче трябва да се изслушват свидетели, е задължително те да се явят лично пред съда.

При образувани в друга държава производства, когато чужд съд е упълномощен да събира доказателства директно, този съд може да разпита свидетел чрез видеоконферентна връзка, ако това е предвидено от процесуалното право на този съд. В случай че доказателства се събират от италиански съд, свидетелят трябва да се яви лично пред съда, тъй като италианското законодателство не позволява снемане на показания чрез видеоконферентна връзка. Ако е упълномощен, молещият чужд съд може да присъства на събирането на доказателства, включително чрез видеоконферентна връзка.

3 Преценка на доказателствата

3.1 Набавянето на доказателства по незаконосъобразен начин от страна по делото ограничава ли съда да ги вземе предвид при постановяването на решение?

Съдът не взема предвид доказателства, които не са представени и допуснати по установения ред.

Обикновено в гражданското производство не се допускат получени по незаконосъобразен начин документи, освен когато има законови разпоредби, които предвиждат друго. Лицето, извършило престъплението с цел получаване на документа, продължава да носи наказателна отговорност.

3.2 Показанията на страна по делото смятат ли се за доказателство?

Собствените показания в полза на лицето, което ги дава, не се смятат за доказателство. Те обаче се приемат като доказателство срещу него, ако представляват самопризнание (с отрицателни последици), направено по време на официален разпит. От значение са и изявления, които не са в полза на лицето, което ги е направило, когато са направени извън производството, например в писмо.

4 Определила ли е тази държава членка в съответствие с член 2, параграф 1 от Регламента относно събирането на доказателства други органи, които са компетентни да събират доказателства за целите на съдебно производство по граждански или търговски въпроси съгласно Регламента? Ако отговорът е „да“, в какви производства тези органи са компетентни да събират доказателства? Могат ли те само да поискат събиране на доказателства или също така да съдействат при събирането на доказателства въз основа на искане от друга държава членка? Вж. също уведомлението по член 2, параграф 1 от Регламента относно събирането на доказателства

Италия не признава който и да е друг орган, освен съда.

■ Последна актуализация: 05/01/2026

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.